

Heidi

Jeg heter Heidi Skutlaberg Wiik, og jeg er kreftsykepleier og veileder på Akershus universitetssykehus. Jeg brenner for at alle som ser andre selv må våge å bli sett. For menneskemøtene de er spennende. Dette er Helhjerta.

Inger-Lise

Vi mistet det mest dyrebare, vårt barn, hardt og brutalt rett nedenfor gården. Verden stoppet ikke opp. Vi kjempet oss videre. Vi gikk våre mil i sorg og glede. Erling med nummer på brystet, j jeg med barn på armen. Sorg gjør deg syk og svak, men også klok og sterk. For livet har vært et race. Det gjaldt å holde seg fast. Jeg holdt.

Heidi

Inger-Lise Sæterbakken Jevne, velkommen hit til Helhjerta.

Inger-Lise

Tusen takk. Jeg har gledet meg. Veldig koselig å være her.

Heidi

Jeg setter så pris på at du vil fortelle historien din her hos oss. Også du har akkurat gitt ut en bok som heter Den Tyngste Mila, og den handler om da du og din ektemann, Erling Jevne, mistet deres førstefødte sønn for 24 år siden, snart 24 år siden. Erik-Iver han ble påkjørt på E6 i Øyer kommune 3. august 1999.

Inger-Lise

Helt riktig. Ja til slutt så blei det ei bok da. Ei bok jeg har jobbet med lenge. Tenkt at det har vært viktig og vet det er viktig. Jeg skrev meg egentlig gjennom mye det første året. Det var liksom min terapi å kunne ha en liten sånn pause med å få ned litt ting. For det var så mye sånne paralleller jeg ønsket å få fram. Det var liksom en sånn sorg og glede, jeg hadde liksom fått en nydelig jente for to og en halv uke siden. Sånn fersk, skjønt gull som Erik-Iver var så stolt av å se, og var med hele tida. På hele prosessen dagene før og sånn så var det liksom sorg og glede, helt merkelig. Men det er jo helt tullete å miste et barn.

Heidi

Ja, det kan du godt si. Tullete.

Inger-Lise

Men så hadde jeg da og et annet barn og et en jente til, så det var en sånn vektskål som prøvde å balansere da for å overleve, og passe på de som var att.

Heidi

Det er som jeg sa, så er det snart 24 år siden dette skjedde. Og du er firebarnsmor, du er gårdskjerring som du beskriver, du er kafévertinne, du er lærer, du er forfatter. Og så er du toppidretts frue.

Inger-Lise

Det har vært mange ting, ja.

Heidi

Eller, du var toppidretts-frue?

Heidi

Ja, jeg var det. Nå er heldigvis det over, det kapittelet over. Det var en krevende tid, men.

Heidi

Det var sikkert mye moro med det?

Inger-Lise

Ja, absolutt! Det er klart det var mye moro, det var det jo.

Heidi

Men du, Erik Iver han ble fire og et halvt år. Og da hadde du Anna-Elise som var tre år, og så hadde du Nora Thelma som var to uker når ulykken skjedde.

Inger-Lise

Vi var i en sånn gledesrus som var helt ... det var så flott.

Heidi

Dere var på vei til setra denne dagen?

Inger-Lise

Vi hadde litt fri et par dager, så bilen var pakka og vi var på vei vi.

Heidi

Så skulle bare Erling og Erik-Iver ned og flytte litt på vanningen?

Inger-Lise

Ja, av alle ting. Gårdbrukere blir jo aldri ferdig, og vi er jo vant til å vente da til det blir ferdig, og så satt jo jeg og sønnen da på trappa. Og så kommer Erling litt stressa og han bare lur på, skjønner at Erik-Iver kjeder seg litt, og lur på om han vil være med på det her da. Et lite oppdrag før vi dro. Og det ble han.

Heidi

Og så løp han ut i veien?

Inger-Lise

Ja, da tok dem også et bad i lag, en varm sommerdag. Og da ble det ikke under undergangen, men over E6 på vei opp igjen. Det er en vei som ikke brukes for gående, men det er jo en snarvei og det går vel fortere hjem. Så da er jeg i hagen med hun på tre, og vi plukker litt blomster og bare se på alt det vakre som er der, før jeg hører et hyl. Og jeg ser masse biler på E6. Og det hylet blir høyere, høyere og høyere. Jeg tenker bare "hva skjer?", og så hører jeg den stemmen, at det må være Erling. Men han skulle jo ikke være der, han skulle jo komme på veien med traktor. Og så skjer det uvirkelige. Han bare kaver og jeg får jo ett støkk som forteller meg at det her er ikke bra. Det her er alvorlig, og får satt fra meg hun på tre år, går inn til svigermor og sier bare at "kan du passe på Anna

lise? Jeg må møte Erling". Får satt hun på fanget til svigermor, og går ned og møter en mann som kommer kavende opp over jordet, helt ferdig, helt i sjokk. Og da vet jeg ikke hvordan det er, men da i sjokket så blir jeg rolig. Fordi alle sekunder er verdifulle, all tid. Så alt jeg tenkte på var "vi må hente gutten vår opp igjen". Han kan ikke ligge der med fremmede mennesker rundt et kaos av biler. Og jeg beordrer Erling, eller jeg får sagt til han "du må hente Erik-Iver". Og vi snur og går ned. Jeg finner en sandal, og en til, og Erling tar den tyngste jobben og bærer opp vår sønn.

Heidi

Også bærer dere han opp? Opp gården, og dere får være sammen litt der og så blir dere etter hvert hentet av ambulanse og kjørt til sykehuset. Og der la de Erik Iver i en seng. Og så fikk dere en liten babyseng til Nora Thelma, og Anna-Lise var med dere, så dere var samlet alle fem i to døgn på sykehuset?

Inger-Lise

Ja, to døgn. Jeg måtte be om et døgn til. Og jeg fikk et døgn til, og er veldig takknemlig.

Heidi

Hva betydde de to døgnene for dere, tror du?

Inger-Lise

For meg så var det egentlig veldig sterkt, for det betydde egentlig alt. Jeg tror ikke jeg hadde klart å overleve hvis jeg skulle vært alene hjemme med det her. Så å bli tatt imot på sykehuset av profesjonelle ...

Heidi

Det var på Lillehammer Sykehus?

Inger-Lise

Ja, på Lillehammer Sykehus. Det var det var en gave det og.

Heidi

Der fikk dere en lege, Dag Helge, som var sammen med dere og to sykepleiere. Cecilia og Sigrunn, var det det de het? Og det var de tre som var rundt dere mest?

Inger-Lise

Som beskyttet oss og ... jeg fikk mat og drikke og sånn, for jeg skjønnte at jeg måtte drikke og spise, for jeg hadde jo et barn å amme. Og da tror jeg fikk en sånn kraft i meg som var egentlig fra sønnen. Jeg følte at det jeg hadde i meg det gikk over melken hennes, så det var et helt sånn ekstremt viktig band for meg akkurat det der. Så det var ikke noe som stoppet opp. Det var sånn veldig sterk kjærlighet som jeg klarte å gi da.

Heidi

Og de tålte dere? De tålte smertene deres, de som var rundt dere?

Inger-Lise

Ja, dem var sånne lune og forståelsesfulle. Og gjorde ting som jeg har skjønt i ettertid hvor viktig er da? Det er derfor jeg ville òg formidle det i boka, for jeg synes det kan være litt å lære av andre helsepersonell, måten det ble gjort. Så derfor så er det mange, mange sånne faser.

Heidi

Jeg har jo lest hele boka, og den er utrolig godt skrevet. Den er den er lettlest, samtidig som at den er vond, og vakker og helt naken. Helt naken.

Inger-Lise

Da sier jeg bare tusen takk, for det er det jeg har prøvd. Jeg sa til meg selv at det viktigste, eller det forsto jeg ettertid, det var når jeg skal skrive om sorg, så måtte jeg ha fram en nakenhet. For jeg synes at det er var så mye kjærighet oppi dette her og, men den nakenheten, den brutaliteten har jeg prøvd å formidle da.

Heidi

For du skriver også i boka at noe av det som er viktig for deg er jo det at det i dag kan være til hjelp for andre som er i samme situasjon, eller som opplever bunnløs sorg. At det dere har vært gjennom kan være til hjelp for andre. Og da tenker jeg at for at det skal være til hjelp, så må det faktisk være så brutalt nakent for at man skal forstå at her er det noen andre som har kjent faktisk hvor brutalt det kan oppleves for at man skal kunne ta deg ta deg på alvor. Så tenker jeg at det er flott at du har fått det fram. Og tøft gjort, modig. Virkelig.

Inger-Lise

Jo, tusen takk.

Heidi

Men det har gått 24 år.

Inger-Lise

Ja, det gikk jo så lang tid fordi ...

Heidi

Og det synes jeg er veldig gøy, det er feil ord, men jeg synes det er veldig interessant da. Fordi du har jo skrevet fra samme dagen, eller to dager etter er det første diktet ditt. Og du du skriver jo veldig fine dikt, og det gjør du hele veien ... her er det utdrag fra diktene dine, her er det utdrag fra dagbøkene dine i den boka, fra den tiden der. Så du har jo hatt noe skriftlig liggende hele veien. Hva er det som gjør at det er først nå du gir ut en bok?

Inger-Lise

Det er jo dagene og livet egentlig som har gjort at jeg ikke har hatt det her som første prioritering, på grunn av at det er ting som tar en. Livet tar en rett og slett. Det er jo å følge opp unger, pluss at det er jo et sårbart tema for disse her tre ungene våre som lever da. Derfor så har jeg jo prøvd å beskytte dem best mulig. Vi har alltid snakket mye om eldstegutt. Det at en mor skal være såpass åpen da og dele det her med flere, det har det trengt en lang modningsprosess for dem og. Jeg synes liksom

dem har hatt rett til det da, for jeg er jo sånn som setter andre veldig foran, så derfor så har jeg tenkt at da får det bare ta litt tid.

Heidi

Og nå var de klare?

Inger-Lise

Nesten. Men det de i hvert fall skjønnte var at det her er såpass viktig for mor nå, at nå bare ble det sånn. Den veien som jeg har tenkt på såpass lenge, den bare bestemte jeg meg for. Og når jeg bestemmer meg for ting, da er det faktisk ingen som kan stoppe meg heldigvis. Så det er jeg litt glad for.

Heidi

Og Erling har også vært en del av denne prosessen din?

Inger-Lise

Ja, han har jo ikke skjønt at jeg kan bruke så mange timer på det her da, det er jo et krevende arbeid. Men så har han skjønt at det har vært viktig. Absolutt.

Heidi

Og det er jo noe du også beskriver i boka, at sorg er jo så forskjellig fra person til personens. Altså hvordan man bearbeider sorgen er forskjellig, noen trenger å gå inn i den kjenne på den, bli kjent med den og håndtere den. Mens andre så er det riktigere å ikke gjøre det. Og der var dere litt forskjellig, du og Erling?

Inger-Lise

Ja, vi var det. Erling var jo flink til å bruke tårer. Han fikk jo brukt både tårer og trening. Og det er jo egentlig to livsviktige egenskaper, eller terapi-måter, å bruke. Og det hjalp jo ham veldig mye. Også hjalp det han veldig mye at vi ønska å være åpne, jeg backet han litt ekstra på det å ha den pressekonferansen før han skulle starte sirkuset sitt og den sesongen. For ellers ville han, jeg vet at han ville, ha kjent på en sånn uggenhet og en rar ting å møte folk etter noe så brutalt har skjedd i et liv da.

Heidi

Han startet opp sesongen tre måneder etter?

Inger-Lise

Ja, gjorde det. Mens jeg fikk vel ikke bearbeidet akkurat så mye ... det var ikke rom for det da, da.

Heidi

Nyfødt barn og?

Inger-Lise

Ja, jeg bearbeidet med den "timen er min", hvor jeg fikk løftet meg litt og hadde liksom nærhet til han sønnen vår på hjemmebane, da. Så det er forskjellig. Men jeg har jo fått det hardere i ettertid, sikkert fordi jeg hadde en innelukket sorg faktisk, sikkert i en del år. Selv om jeg ikke har satt noen

ord på det, det tro jeg ikke at jeg brukte i boka heller, innelukket sorg. Men det har egentlig vært litt fakta.

Heidi

Man krummer nakken og går på liksom.

Inger-Lise

Ja, krummer nakken. Jeg hadde jo likt at det var brukt mer snakk og tid, men det går bra.

Heidi

Du beskriver i boka at livet går sin gang med at du fikk en sønn til to og et halvt år etter, Erik Johannes, så du hadde tre små barn, og du hadde en gård med mange oppgaver der. Og du beskriver egentlig at livet gikk sin gang, samtidig som at du var i livet, men samtidig så var du jo ikke helt med? Det var liksom dobbelt, da? Si litt om det.

Inger-Lise

Det er at dagene tar deg, og det var jo en enorm glede samtidig som jeg ble litt stressa når jeg fikk vite at jeg var gravid og tenkte "Oi, klarer jeg det her? Går det her for fort?". Sorg og glede, hånd i hånd. Måtte jobbe litt med meg selv, men en fantastisk, helt utrolig opplevelse å få muligheten til å få en gutt til. Det var helt vakkert. Da ble det en liten bit av storebror der og fikk jeg spurt han Erling om, om vi kunne bruke Erik en gang til. For første Erik var jo oppkalt etter første Erik på gården med CH, så da ble det Erik Johannes på han her da. Dem trenger masse kjærlighet og tilstedeværelse av meg, så jeg var jo der. Men jeg ble jo veldig sliten i perioder.

Heidi

I og med at du var gift med en mann som var veldig kjent, Erling Jevne var en kjent og kjær idrettshelt i nasjonen Norge liksom. Du beskriver jo også at når dere var på sykehuset, så måtte dere gå ut bakveien for å kunne reise hjem og hente toalettsaker og klær, fordi at det var så mye presse på forsiden. Og det var presse når dere skulle skrives ut derfra, og det var presse når det var begravelse. Altså det var presse, presse og presse. Hvordan var det?

Inger-Lise

Akkurat da merket jeg det ikke, akkurat de de dagene der, fordi det var da vi ble beskyttet. Jeg visste jo bare ettertid, så forsto jeg at det var så trøkk. Men jeg skjønnte det jo når vi kom på sykehuset, for da ble det jo sånn at alle trakk seg sånn rolig inn, alle ville på en måte se. Det var litt sånn spesielt, det husker jeg litt når vi kom. Men det er klart, Erling hadde mye spørsmål om at navnet skulle frigis og sånn. Der var jo et hakkende press i de to dagene. Jeg vet ikke om jeg nekta Erling eller hva som skjedde, men det var å stå på to bein, ha ro og overleve da som var det viktigste før alt det der måtte komme ut. Hvem er den gutten? Hva er navnet? Og det måtte jo komme fra oss, da. I begravelsen da så vi ikke noe, vi bare var. Da var det jo og noen sånne bilder som kom i VG, men det hadde jeg nesten behov for å se etterpå, for det er mye spesielle følelser på en måte.

Heidi

Du skriver i boka om minnegudstjenesten ett år etterpå, der la du merke til at det var presse til stede. Og da gjemte du deg litt iblant de andre kirkegjengerne? For da var jo mannen din ute og konkurrerte?

Inger-Lise

Og da klarte jeg det heldigvis. Kom meg unna alt, var i folkemengden og prøvde å gjemme hodet. Så det trengte jeg.

Heidi

Så pressen har ikke vært liksom den store utfordringen, de har liksom vist dere relativt respekt eller?

Inger-Lise

Nja, det var jo mye mas i ettertid om å sende ut bilder, og bilder av ham. Da kjente jeg at her kan jeg styre. Så da var det jo nei og nei. Alt det som var på pressekonferansen, der var de jo med en gang og ville ha det. Med masse sånn, men da? Men det skjønte jeg at det her er vårt, dette har vi skrevet. Det skal ikke komme ut. Ja, det er liksom at du har styringa lenge nok på så ekstremt harde ting, at ikke det blir tatt over av noen andre. Det var veldig viktig for meg at jeg hadde liksom den armen og kontrollen på det selv. Jeg vet ikke om forskjell på kvinne og mann der, men det gjorde meg veldig godt de tingene jeg kunne ha kontroll på.

Heidi

Den vinteren, altså sesongen etter Erik Iver ble borte, så gjør Erling det veldig bra internasjonalt. Han vant World Cup-ren i Italia, og han ble flydd rett fra det med helikopter hjem til Norge for å gå Birken, og vant den også. Som jeg forstod fra boka så har han aldri vært så sliten som den vinteren, men han har likevel aldri hatt så mye krefter? Fortell litt rundt dette her, hva skjedde liksom?

Inger-Lise

Det er jo egentlig helt merkelig hvordan ting kan være. Litt vanskelig å svare for Erling, alt som var i hodet hans der og. Men kanskje en sånn urkraft da? Vise hvor mye kjærlighet han kanskje hadde til sønnen sin som bare kom ut. Og det er jo helt tullete når han setter opp den farten da, den diagonalgangen, den er jo egentlig helt rå. Så han fikk sikkert sin kraft da som jeg hadde liksom i starten, når jeg var veviseren og kapteinen. Så var det liksom her ... det her er hans område. Så da klarte han å vinne og det husker jeg var jo så stort, og en lettelse. Det ble iallfall nok presseoppslag om det, og det er jo ikke så rart. Og så klarte han jo jammen meg å vinne dagen etter Birkebeinerrennet og. Da var det en utladet kar som kom hjem, men jo og lettet. Det er klart at nedgang og mestring det hjelper jo, men det tar jo masse krefter. Altså mobilisering sånn, du blir jo helt tom etterpå. Da får man jo hjem en mann som er tom, men det ble på en helt annen måte. Veldig interessant i forhold til sorg og tanker og alt det der altså. Så det var mye. Men beundringsverdig at han klarte det.

Heidi

Han holdt på noen år til etterpå?

Inger-Lise

Ja

Heidi

Jeg tenker jo at det er jo ofte en overlevelsesstrategi at vi gjør det vi er vant til å gjøre når det skjer sånne voldsomme ulykker, at vi holder oss til liksom det dagligdagse. Det var vel også noe av den mestringsstrategien du hadde, var det ikke det?

Inger-Lise

Jo, det var det. Det sa jeg til meg selv hele tiden "min jobb, du er hjemmeværende, du passer på ungene. Det er din jobb nå". Og det var min jobb, og det var helt fint. Det var det. Ville ikke vært noe annet sted. Altså dem trengte foreldre, så det var skikkelig viktig.

Heidi

Du beskriver at smerten, sorgen og kjærligheten gikk hånd i hånd?

Inger-Lise

Ja, skikkelig. Det gikk jo hånd i hånd. Jeg var jo livredd for å miste flere, når vi mistet Erik-Iver.

Heidi

Ble du overbeskyttende for de andre tre, tror du?

Inger-Lise

Nei, jeg synes ikke det. Jeg husker jeg var med på et sånt TV-program en gang, jeg skulle snakke om akkurat det med å overbeskytte barna. Men jeg synes ikke, jeg vet ikke ... Sånne ting skal jo ikke skje, så nei. Det vil skape stress for barna også, jeg tror ikke jeg har vært det.

Heidi

Så du greide å ikke få angst for en E6, liksom?

Inger-Lise

Ikke i det hele tatt. Men jeg kjørte jo ikke der, det var jo ikke noe vits å kjøre den veien når du kjører gamle E6. Bruker ikke den veien så ofte. Rett nedenfor gården hvor det er et pumpehus hvor sønnen din ble drept, da synes jeg det var godt å kjøre litt andre vei.

Heidi

Ja, så du har muligheten til det? Ta en annen vei fra gården?

Inger-Lise

Ja, ja.

Heidi

Opplevde dere at dere fikk god støtte fra naboer og fra bygda, liksom?

Inger-Lise

Ja, det gjorde vi nok helt sikkert. Det er klart det, joda. Men det var ikke alltid jeg kanskje orka for mange nære liksom, for nært innpå meg heller. Jeg var jo fortsatt litt ny.

Heidi

Ny i bygda. Satte du opp noen grenser?

Inger-Lise

Det kan hende jeg gjorde, eller så tenkte jeg ikke så mye over det. Det var liksom ungene. Alle var jo snille og absolutt fint. Men helt annet enn det var nå, jeg tar jo inn alt om sorg og litteratur. Sånn

som det er nå hvor det er så mange som bare kommer og setter mat på døra, og alt det der er jo liksom en annen tid. Men sorg må jo bare kjennes. Det er jo såpass hardt at for å komme videre, så tror jeg bare det må være så grusomt. Det er ikke så mange snarveier. En må være mye i det, rett og slett.

Heidi

Du må holde det ut. Er det fortsatt sånn at du av og til noen dager må holde ut, eller er det sånn nå at du greier å bevare det mer som en skatt?

Inger-Lise

Jeg bevarer det som en skatt, absolutt. Det var så mye kjærlighet i de åra jeg hadde med han, så det er en skatt. Og så er det mulig jeg har skyvet ting fra meg ... boka, det tok sine år. Men som jeg sa da, når vi hadde et sorgseminar på gården for bare par-tre uker siden, masse foreldre som satt der, mange av dem hadde mistet barn, det var jo et sorgfullt rom. Så turte jeg å si at det går jo bra, og jeg har det veldig fint nå til noen. Det er ikke alltid de er klare for det, men du må kjenne om de andre er klare og ...

Heidi

Man er forskjellig. Sorgen går i forskjellige tempo. Og så er det vel sånn at den er med oss som en lærdom i livet.

Inger-Lise

Ja, som en lærdom i livet egentlig, rett og slett. Og derfor var det så interessant i forhold til spekteret og da. Fra noen som hadde mistet et barn for ett år siden, til den lange prosessen for lenge siden. Og så fikk jeg en sånn nydelig telefon hvor det var et eldre ektepar som lurte på "Kan vi komme? Sønnen våres døde for 20 år siden.". "Ja, det er plass til dere", og "er det karer?", "Ja! Det kommer karer og, bare kom". Det var litt hyggelig da.

Heidi

Når det skjer sånne brutale ting så blir man sett, på godt og vondt. Altså man kan bli sett for mye, og man kan bli sett for lite. Og så kan man se eller føle ... altså du merker at de forsøker å se, men ser de? Det har du skrevet et dikt om. Vil du lese det for oss?

Inger-Lise

"Ser du". Du ser, men ser du godt nok? Du hører, men hører du godt nok? Akkurat den døra er vanskelig. Det er kanskje den vanskeligste å gå inn i, ta del av. Der er hjelpeløse blikk, kjempene sinn, kaos, frykt, skam, sorg, kjærlighet og varme. Husk, det er ikke farlig. Så tre inn, ta et skritt tilbake, vær en venn. Takk, du så.

Heidi

Det synes jeg er så vakkert om det å være en støtte. Vi føler oss ofte hjelpeløse når det skjer vonde ting rundt oss. Vi vil så gjerne hjelpe, og så vet vi ikke hvordan vi skal hjelpe. Og da handler det rett og slett om å tørre å gå inn den døra. Spørre "hvordan går det med deg? Er det noe jeg kan gjøre for deg?".

Inger-Lise

Og jeg skjønner at det er vanskelig. Det som har vært fint for meg nå da, når vi er opplevd det vi har opplevd, så vet jeg at jeg kan hjelpe, eller nå litt på en sånn forsiktig måte da og og spørre litt. Og det synes jeg er en veldig sånn styrke og gir en glede for meg. Fordi at det kan og være eldre mennesker som jeg kan møte på butikken, og jeg for eksempel kan si at "jeg var oppe om grava til dattera di". For jeg tenker her er det så mye lukka sorg i forskjellige familier, og da ser jeg "åh, usen takk" og en klem. Det kan hjelpe sånn, men det er jo ikke lett å gjøre det. Og det skal jo ikke forstyrre, men det er alltid godt å høre sånne gode ting, da.

Heidi

Jeg tror det er så viktig at vi ikke skal være så redd for å bry, at vi slutter å bry oss om på et vis? Vi kan ikke det. Vi må våge å være nær. Så må vi heller våge å bli avvist, tenker jeg.

Inger-Lise

Men våge å være nær, det er jo så vanskelig for noen. For det handler jo om enda mer i det der livet nå, at vi skal beskytte oss selv og tenke på selv og utvikle oss selv. Og da tar det så mye krefter å være en god venn vet du, for noen. Man burde gå inn den døra, for det er så lærerikt. De kreftene er faktisk gull verd.

Heidi

Tror vi utvikler oss mer av det jeg, enn å gå på skolen.

Inger-Lise

Ja? Det gjør det altså.

Heidi

Retten og sletten. Dere har holdt sammen du og Erling. Og det har jo vært tøft? Vi vet jo av statistikker at veldig mange som mister barn reagerer så forskjellig, og til forskjellig tid. Sørger på forskjellig måte, har behov for forskjellige ting til forskjellige tid da. Varighet på uttrykkene og så videre, gjør at det blir veldig vanskelig å holde sammen. Hva tror du har vært den viktigste årsaken til at dere to har greid det?

Inger-Lise

Jeg tror vi har vært innstilt på og skjønner at vi trenger hverandre, rett og slett. Og at vi er glade i hverandre. Og har klatret opp disse her trappene i hop da, selv om vi er forskjellige.

Heidi

Dere har tålt hverandres uttrykk?

Inger-Lise

Ja, vi har det. Vi har sikkert tålt og ikke tålt da. Men det gjelder å stå i det og, så det har vel egentlig bare gjort oss sterkere, rett og slett. Sterkere og friere, og ja .... trur det har vært viktig. Det har jo vært beintøft, og som sagt når man mister et barn så er jo det det største. Altså, det går jo egentlig foran en ektefelle. Så det er ekstremt mange par som ikke holder ut, som sørger forskjellig, som blir skilt og som tar hver sin vei. Men jeg tror den der starten vi hadde hvor vi var sammen, i kjærlighet og tårer. De der to timene når vi grein og la oss sammen med sønnen vår.

Heidi

På gården før dere kom til sykehuset?

Inger-Lise

Ja, det var mange sånne sterke ting. Så vi holder sammen.

Heidi

Så fint. Du skrev ... altså du skriver, og du skrev. Og du hadde med deg en penn overalt, skriver du. Hva er det som gjør at det hjelper?

Inger-Lise

Det er jo den friheten jeg har. Jeg er jo en sånn kreativ dame som trenger litt ekstra, og da må man snakke med seg selv eller skrive litt ned. Så det er veldig flott altså. Jeg har jo haugevis av bøker med mange ord og ting jeg har skrevet på, som jeg har hatt behov for. Og i forbindelse med den biten her også, så var jeg redd for å glemme ting. Det er så mye styrke og kraftig det. Det er liksom ditt eget, og jeg synes at ord skal komme fram, ikke bare bli glemt. Litteratur er veldig viktig, og i den forbindelse så er det snart litteraturfestival på Lillehammer.

Heidi

Er det det?

Inger-Lise

Ja, det er veldig flott. Da skal vi gjøre et arrangement. Nei, både å skrive og det med bøker, det er mitt store interesseområde da.

Heidi

Og du er jo sånn kreativ og litt sånn ildsjel da, fordi at etter at Erik-Iver døde. Noen og få år etterpå, så startet dere dere ganske kjapt Erling Jevnes minne-skirenn. Det holdt dere på med i ti år?

Inger-Lise

Det var kjempeviktig for meg. En viktig bit i sorgen, og at sorg går over i et arrangement. Jeg bare kjente "hva kan jeg gjøre? Hvordan kan jeg glede andre? Det kan jo ikke bli borte det her". Fikk startet en komite, inviterte på kjøkkenbordet, folk kom, ammet minstegutt og vi fikk da et skirenn. Som ble utrolig bra. Tusen barn som møtte opp på golfbanen her på Nærmo. Med minne-medaljen og alle detaljer, det var jo sønnen vår på medaljen. Så var det sang, underholdning og skileik og alt i en pakke. Så da var det besteforeldre og foreldre og barn og nydelig glede.

Heidi

Jeg skulle akkurat til å si det. Det er så fint når man får gleden i det.

Inger-Lise

Ja, det var veldig fint.

Heidi

En annen ting som du også har startet opp, det var jo Erik Ivers minnefond. Hvor du i regi av minnefondet har stått for tre musikaloppsetninger. Det må du litt om det og?

Inger-Lise

Det var jo artig da, og det gjelder jo gleden i barn og unge. Så da hadde vi tre musikaler. Første året var "rockeulven", og så hadde vi "mormor og de åtte ungene" og "en reise med Astrid Lindgren". Det var vel den forestillingen jeg kanskje var nærmest mitt hjerte, da. Hvor det var avslutning med brødrene løvehjerte og de vakre scenene der. Fra Pippi og action, hvor du fikk alltid en helhet med den vakreste, flotteste forfatter du kan tenke deg. Så da var det jo fulle hus og masse barn. Ja, det var nydelige forestillinger.

Heidi

Er du i utgangspunktet lærer på barneskole eller ungdomsskole?

Inger-Lise

Barneskolen.

Heidi

Så du har liksom hatt dette her med barn veldig i deg og med deg hele veien? Det viste du jo også, tenker jeg, når du fortalte i boka om Erik Iver som ble født på julaften. Og det må jeg bare si, det er jo også en fryktelig smertefull del av boka. Hvor du beskriver den første jula, hvor du skal lage en glad og god julaften for de andre barna. Og så er det samtidig bursdagen til han som ikke er der lenger. Og så velger du å invitere til bursdag, eller minnestund på en måte da. Samvær med alle vennene til Erik Iver. Det må du si litt om.

Inger-Lise

Ja, det er helt utrolig at gjorde det. Men jeg tror jeg var redd for å bli alene med det lille nettverket vi hadde bygd opp, da. Det var jo rundt vennene hans vi liksom hadde bygd opp et nettverk. Så da inviterte jeg, og det var jo sterkt og fint. Og våre døtre var jo med, og jeg tenkte jo sikkert det er hyggelig for dem at det er barn i huset. At det er liv, at det er ikke for tungt, det er ikke for mørkt, det er ikke et helvete. Men at det er liksom den gleden ... jeg var veldig opptatt av det at den var der. Så ikke dem skulle bli for preget, disse her vakre jentene.

Heidi

Og det har du jo vært opptatt av hele veien, at det ikke skulle bare være tungt og vondt. Og dere har hatt masse liv i huset. Livet har vært viktig å ta fatt i. Det skriver du at du har vært veldig opptatt av. Og det er jo kjempeviktig, at det går hånd i hånd på en måte. Men så har du brukt et ord her nå. Den lukka sorgen? Jeg tenker at den må vi snakke litt om Inger-Lise. Fordi at den er det veldig mange som nok kjenner seg igjen i. Og hva skjedde med deg i forhold til det? Hva er den lukka sorgen og hva skjedde med deg?

Inger-Lise

Den var litt utfordrende å utdype i boken. Men det er sånn man leser mellom linjene, så jeg har jo snakket litt om det. Nei, jeg ble jo syk. Gikk jo ned fortelling. ikke bare en gang, og det handler jo mye om at det ble for lite rom for meg. Jeg tok ikke den tida til å lette på det trykket jeg hadde innvendig.

Heidi

Du ble for opptatt av å la verden gå videre i sitt vanlige?

Inger-Lise

Ja, jeg tror nok det. Så jeg ble jo veldig utmattet, rett og slett.

Heidi

Var det mange år etter at du for første gang gikk i bakken?

Inger-Lise

Ja, det skjedde litt det. Så jeg bar nok med meg en lukket sorg gjennom mange år. Som jeg skulle brukt litt mer tid på å få bearbeidet tidligere. Jeg forstod ikke det og gjorde ikke det, og det var tre unger, en mann og en gård som jeg slapp litt foran meg. Og hvis alt det der skal slippes foran, så sier det vel seg selv at det blir igjen litt lite.

Heidi

Så med lukket sorg, så mener du det som er vondt, som man ikke får utløp for?

Inger-Lise

Ja, derpresjon. Og da er det sånn at ikke jeg klarer å skrive og er dårlig, og det er jo det verste. Heidi
Men du har reist deg?

Inger-Lise

Ja, jeg har reist meg. Så tror jeg og at jeg har hatt litt i meg det med de ordene ... at de bare ble liggende der. Jeg fikk liksom aldri egentlig fortalt så mye. Tror det har tæret litt på det som har ligget i en skuff, som er litt sånn foran deg. At jeg føler ekstra stor frihet at det har kommet mer fram.

Heidi

Så den prosessen du er i nå, med at du nylig har gitt ut denne boka, "Den Tynsgte Mila". Den prosessen har vært fin for deg?

Inger-Lise

Helt fin, og det har vært helt til rett tid. Rolig. Lanseringen fikk jeg gjort på min måte, inviterte noen få, og litt sånn stykkevis og delt. Vært kjempebra. Tatt litt oppdrag. Absolutt en veldig viktig ting, og det er det jeg ønsker å jobbe videre med. Og det har jeg sagt i hodet mitt at det er såpass viktig at jeg ønsker å nå fram på flere måter, når det gjelder dette her da. For det er så mange som trenger hjelp, så hvis jeg kan bidra er det veldig godt.

Heidi

Nå leser jeg fra boka di. "Endelig har jeg landet i meg selv. Men jeg tenker hver dag på nå de som er fanget i hullet."

Inger-Lise

Og det hullet er så mørkt. Det er egentlig et hull hvor mange ikke ser noen utvei. Så klarer man å nå dem. Så klarer man å nå en, og så mange tilbakemeldinger jeg har fått i forbindelse med det her da. Så det gir oss så mye glede og så mye styrke. Så det har vært bra.

Heidi

Hva tenker du at når en sånn enorm krise treffer, for det skjer jo hver dag at noen havner i en sånn krise. Ikke så mange, men noen. Eller lignende kriser. Hva tenker du at de skal gjøre? Hva skal de hjelpe seg selv med?

Inger-Lise

Det er så individuelt. Folk er så forskjellige. Spør om hjelp, be om hjelp. Tørre å være ærlig, tørre å gå inn i mørket. For livet er begge deler, livet er sorg og glede. Livet er liv og død. Lyset og mørket. Og kanskje ikke umulig, men la være å kave kanskje for lenge ... men ja, og holde ut. Og kjenne på kjærligheten. Fordi at den overvinner jo, og det er så stor kraftig i den og.

Heidi

Jeg må si at jeg er ganske imponert over de første diktene dine fra bare noen dager etterpå, så henter du fram ordet kjærlighet. Herregud tenkte jeg, er det mulig bare to dager etterpå være så bevisst på det? Har du alltid vært bevisst på det med kjærlighet, og kjærlighetens styrke i livet. Eller er det noe som kom til deg da?

Inger-Lise

Jeg har alltid vært interessert i sånt når jeg skrev oppgaver og sånn. Da var det jo liksom det med nærhet og kjærlighet. Jeg var opptatt av det. Men her så tror jeg det var også en overlevelse. Hva velger jeg? Når det var så mye av det, så tenkte jeg ... for det er òg forskjell. Jeg synes det var for mange mørke bøker. Og jeg forstår, for den sorgen er helt tullete. Og det er så hardt, men det var så mye mørkt og mange som beskrev ting, og jeg klarte ikke å ha mere mørke rundt. Jeg måtte formidle det her da. Den parallellen. Også en gave tilbake til sønnen vår, da. At jeg kanskje brukte det. For det var jo helt spesielt å få sitt første barn, og til og med da på julaften.

Heidi

Barna dine ... tre av de. De tre som lever. Hvordan, spesielt hun eldste tenker jeg på, Anna-Lise. Hvordan taklet hun det?

Inger-Lise

Jeg har som sagt beskyttet dem, og gjør det litt fortsatt. Når hun var liten, hun taklet det jo med vår nærhet, og det var superviktig. Jeg skulle ikke gi slipp på en unge. Her var det bare vær og forstå døden. Forstå at broren var borte, og at mor og far er der allikevel. Vi blir ikke borte. Så hun fikk jo en trygghet i hennes sorg som hun gikk ut og inn av. Hun kunne jo klunke på piano "bror er død, bror er død".

Heidi

Og da var hun tre år?

Inger-Lise

Ja og det var skikkelig hardt faktisk å bare høre det, er det mulig. Og da får jeg sånn støkk gjennom meg, ikke at melka stoppet når jeg satt og ammet, men jeg hører hva jeg hører. Så kommer hun inn på kjøkkenet der jeg er, og så begynner hun å leke. Det er sånn der barn i sorgen ...

Heidi

Men hun fikk friheten til å snakke om det hun ville snakke om, hun fikk liksom friheten til å reagere på sitt hvis?

Inger-Lise

Ja, jeg tror det. Jeg tror det altså. Så har hun jo beskrevet noen situasjoner de sikkert har blitt litt redde da, når jeg ikke alltid har smilt like mye på julaften, hvor jeg kanskje har grått litt. Så har de vært litt redde for mor. Det har egentlig gått fint, tror jeg. Til slutt.

Heidi

Du har skrevet om setninger som hun sa, da var hun jo bare tre-fire år?

Inger-Lise

Ja

Heidi

“Jeg er sikker på at bror ser oss fra månen”, “han er ikke borte, han ser oss overalt”, “bestefar odd og bestemor Thelma synger sikkert natta sanger for han” og “jeg tror det er jul i himmelen også, mamma”. Jeg tenker jo det er veldig fine ting barna sier.

Inger-Lise

Ja, jeg blir helt rørt. Jeg forta meg og bare tok ned noen av de setningene hennes, ja.

Heidi

Barna er kloke, vet du. De er ikke så kompliserte. Bare veldig kloke.

Inger-Lise

Når de var litt større og, så var det et veldig sterkt dikt. Det var et sånt oppdrag med å skrive til foreldre som har det mistet et barn ... eller et skoleblad for foreldre. Og da tenkte jeg skulle prøve med jentene, om det gikk an å få et lite bidrag fra dem. For hun var nok litt mer lukket hun eldste enn nummer to, da. Da skrev hun, ni år gammel, et sånt nydelig dikt.

Heidi

“Solsikken er håret hans. Hjertet hans er like rødt. Treet er hans øyne. Tårene er hans krefter. Og jeg er hans søster.”. Nydelig. Så har hun tegnet alt det der.

Inger-Lise

Ja, det synes jeg var veldig, veldig fint. Så da ble det hennes verk, og hun andre hun var liksom ... å få fram gleden igjen der, det var jo han på 17. Mai med flagg.

Heidi

Ser du for deg hvordan han hadde sett ut i dag? I dag skulle han ha vært 28 år.

Inger-Lise

Nei. Men han hadde jo vært en kjekk 28-åring. Jeg kan kanskje se for meg det litt da, men jeg har ikke tenkt så mye på det. Måtte forsone meg med det. Det hardeste var første skoledag, at han ikke fikk oppleve det. Nå ser jeg på sønn nummer to, og han blir 22.

Heidi

Ja, tenk på det.

Inger-Lise

En vakker, ung kar. Som faktisk er litt lik. Har noen sånne trekk.

Heidi

Er det noe du har lyst til å formidle til de der ute. Sånn på slutten her?

Inger-Lise

Vi har snakka mye. Jeg tenker at sorg er kjærlighet, og det er ensomhet. Den er der, men det er og en sånn styrke du kan lære mye av.

Heidi

Man blir sterk og klok, skriver du?

Inger-Lise

Vær ydmyk, og vær et godt menneske. Ha tid til å kanskje se litt ekstra på de som du veit trenger en ekstra klem eller et ekstra blikk.

Heidi

Og så tenker jeg det at når du sier at det er ensomt, så tenker jeg alle kriser er dønn ensomme. Når vi er i krise, så føler vi at vi er helt alene om det. Og det er ingen som har opplevd det samme. For det er ingen som har opplevd akkurat det samme. For det er bare Inger-Lise som har mistet Erik-Iver, og det er bare Erling som har mistet Erik-Iver, og det er bare Farmora som har mistet Erik-Iver, ikke sant? Man har sine roller, man har sine tanker, man har sine minner og man har sine at. Man er ensom. Det er en ekstrem eksistensiell ensomhet, liksom. Og så er det noe med både å invitere noen inn i det ... ta imot noen inn i det?

Inger-Lise

Kristen Skjeldal, han er jo en god venn av oss, han sa det jo at delt sorg er så viktig da. Å dele sorgen.

Heidi

Det blir liksom litt mindre når man deler den. Eller litt mindre vond kanskje?

Inger-Lise

Ja, men at ensomhet også er ... at sånn er det.

Heidi

Ja. Er du glad igjen?

Inger-Lise

Ja, og det kan hende er godt for andre å vite og. Absolutt. Jeg er fri og glad, og føler at jeg er rensa innvendig. Så det er litt deilig. Stri og sta jeg blitt igjen og.

Heidi

Blitt en sær, voksen dame?

Inger-Lise

Nei da. Ja, jeg er det. Og veldig glad for dagene, rett og slett. Veldig glad for at jeg kunne komme hit. Jeg har blitt mer selektiv, da. Jeg tar ekstra inn gode mennesker.

Heidi

Er det sånn at hvis det er mennesker som hører på dette nå Inger-Lise, som trenger å snakke litt med deg?

Inger-Lise

Ja, det går bra. Vi har jo åpnet gårdskafe. Og vi har da skimuseum etter han Erling på Jevne gård. Og vi har jo både Instagram og Facebook.

Heidi

Ja, det er finner de kontaktopplysninger liksom? Men Jevne gård ... du har sluttet som lærer, og nå skriver du, driver gårdskafe og så et skimuseum. Fortell litt om det da?

Inger-Lise

Ja, jeg trengte litt endring i livet. Litt mer ro, og styre dagene selv. Så da tok jeg det valget da, å forlate de ungene. Det satt litt inne, men det er så riktig valg. Fra 2020 så startet vi en gårdskafe hvor vi åpnet opp og mennesket kom inn. Og jeg elsker menneskemøter, og det var mye interessant. Veldig, veldig trivelig. Det driver vi fortsatt med, og tar imot grupper og vi har skikurs. Og vanlig gårdsdrift, så vi får dagene til å gå. Så når det er såne stille høstmåneder, så kan jeg lukke døra og skrive i ro. Så det trives jeg kjempegodt med.

Heidi

Så det er masse liv og røre på Jevne gård i Øyer?

Inger-Lise

Og nå er det snart lamming, faktisk.

Heidi

Så koselig! Kommer det masse barnefamilier, da?

Inger-Lise

Ja

Heidi

Tror jammen jeg skal besøke den gården din.

Inger-Lise

Det må du gjøre. Hjertelig velkommen. Ja, det er hyggelig med de menneskemøtene. Visjonen vår på gården da, jeg var jo med i et sånt lite prosjekt med turisme i landbruket. Så det var liksom den tiden til å bare være. At det liksom kommer og bare får litt den roa, og gode barndomsminner med å drikke juice som er laget av bær fra Hagen. Bare rusle rundt. Se på blomster og kikke i det gamle huset. Og litt annen måte å ta en kaffe på og en skravlings. Så det er litt hyggelig. Og så er det jo barn og besteforeldre og alle mulige. Og så har vi jo Hunderfossen og lilleputthammer like ved. Men vi har en sånn liten lekestue, som ungene leker i. Så får de litt begge deler

Heidi

Så hyggelig. Hva driver dere med på gården deres? Bortsett fra denne driften?

Inger-Lise

Vi har sau og gris, og så er det gras og poteter. Og så er vi med et sånt nettverk som heter "mat fra Øyerfjellet", så vi driver og produserer lokalmat. Halve og hele lam og.

Heidi

Inger-Lise, takk for at du deler historien din her hos oss i Helhjerta. Men også ikke minst at du har delt de ordene dine. Det er bare fantastisk å lese den boka.

Inger-Lise

Tusen hjertelig takk.

Heidi

Og så håper jeg du kan hilse til alle barna dine, mannen din. Familien din der oppe. Og ønske alle sammen veldig, veldig masse lykke til med resten av livet.

Inger-Lise

Og det skal jeg gjøre. Det blir dem glad for.

Heidi

Tusen takk for at du kom.

Inger-Lise

Takk

Heidi

Helhjerta er en podkast fra Kompetansebroen, en digital plattform for kompetansedeling i helsetjenesten. Personer som blir omtalt i pasienthistorier er enten anonymisert, eller har gitt samtykke til deling.